

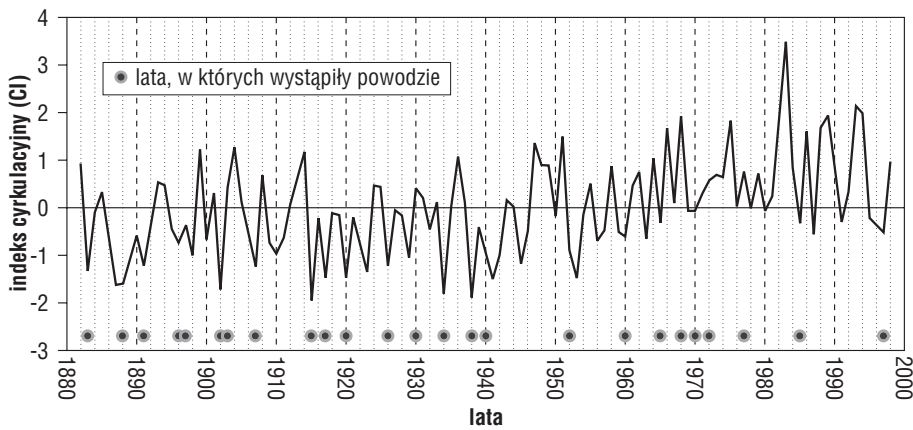
Nowa metoda prognozowania powodzi w dorzeczu Odry

Henryk Chmal*

Metoda polega na analizie zmienności dwóch wskaźników: CI (*circulation index*, indeks cyrkulacyjny) i NAO (*North Atlantic Oscillations*, oscylacja północno-atlantycka). Wskaźnik CI opracował autor. Wyraża on strukturę

napływów mas powietrza atmosferycznego pochodzenia polarno-morskiego, zwrotnikowo-morskiego i kontynentalnego, według wzoru:

*Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego, Uniwersytet Wrocławski, pl. Uniwersytecki 1, 50-137 Wrocław; chmal.geografia@geogr.uni.wroc.pl

Ryc. 1. Zmienność CI (indeks cyrkulacyjny); czarną kropką zaznaczono lata w których wystąpiły powodzie

$$CI = a - b(c+d+f)^{-1}$$

gdzie każdy wyraz ma miano dni,

a — liczba dni napływu na rejon Berlin–Wrocław mas powietrza z kierunków od S do W,

b — liczba dni napływu na rejon Berlin–Wrocław mas powietrza z kierunków od W do N,

c i d — liczba dni napływu na rejon Berlin–Wrocław mas powietrza z kierunków od N do S,

f — układy antycyklonalne nad Europą Środkową.

Wskaźnik ten wyliczono dla „roku barycznego” kończącego się 31 maja. Materiałem podstawowym był *Katalog der Grosswetterlagen Europas nach Paul Hess und Helmut Brezowsky*.

Odkrycie pierwsze polega na tym, że w ostatnich 120 latach w dorzeczu Odry było 25 powodzi, w tym 24 w latach, w których wskaźnik CI osiągał depresję (ryc. 1, tab. 1).

Odkrycie drugie wiąże się z analizą NAO w wersji J. Hurrella: *Monthly and Seasonal Station Based NAO Indices*. Otóż, jeżeli miesięczne NAO, czyli standaryzowana różnica ciśnienia atmosferycznego między Ponta Delgada na Azorach a Stykkisholmur na Islandii w okresie luty–czerwiec spadnie z wartości dodatnich do ujemnych o ponad 4 pkt., a jednocześnie jesteśmy w fazie depresji CI, powódź na sudeckich dopływach Odry wystąpi z prawdopodobieństwem 0,9.

Postępując według powyższych zasad ostatniego dnia maja danego roku moglibyśmy przewidzieć wszystkie wielkie powodzie w dorzeczu Odry, które wystąpiły w lipcu i sierpniu w ostatnich 120 latach, z wyjątkiem powodzi w 1977 r. Ta teoretycznie powinna być rok wcześniej.

Wskaźnik CI zmienia się w cyklu quasi-siedmioletnim i w takim cyklu występują wielkie powodzie obejmujące całe dorzecze środkowej i górnej Odry (co 7, 14, 21 lat).

W roku barycznym 1996–1997 wskaźnik CI osiągnął w maju wartość ujemną nie notowaną od 34 lat. NAO (*monthly*) między lutym a czerwcem spadło z 3,7 do –3,1, co było drugim co do wielkości rekordem stulecia. Możemy zapytać, czy była to zapowiedź tzw. „powodzi tysiąclecia” w lipcu 1997 r.? Poprzednia „powódź tysiąclecia” była w 1903 r., gdy NAO od marca do czerwca spadło o 7,2 pkt.

Tab. 1. Spadek NAO w okresie wiosennym i wielkość CI

Rok	CI	Spadek NAO	
		Okres (miesiące)	δ
1883	-1,33	II–III	4,8
1888	-1,17	II–IV	0,9
1891	-1,23	II–VI	4,9
1896	-0,75	III–VI	3,2
1897	-0,35	IV–VI	6,2
1902	-1,74	V–VI	4,9
1903	0,4	III–VI	7,2
1907	-1,24	III–V	6,0
1915	-1,96	III–V	5,8
1917	-1,47	III–V	2,4
1920	-1,47	III–IV	5,4
1926	-1,23	IV–VI	2,7
1930	0,39	I–III	2,5
1934	-1,82	V–VI	4,8
1938	-1,9	III–IV	4,3
1952	-0,85	IV–V	4,4
1958	0,87	V–VI	3,5
1960	-0,6	I–II	5,3
1965	-0,32	I–II	3,5
1968	1,92	III–VII	5,3
1970	-0,11	V–VII	2,5
1972	0,56	VI–VII	3,9
1977	0,74	IV–VI	2,1
1985	-0,33	III–VI	2,5
1997	-0,53	II–VI	6,8

Teoretycznie, powódź spowodowana wysokimi opadami w rejonie Kotliny Jeleniogórskiej lub Kotliny Kłodzkiej powinna wystąpić latem 2004 r. Autor nie miał jednak danych NAO dla okresu wiosennego (koszty) i prognoza ta miała prawdopodobieństwo 0,6.